

Helsingforsbiennalen
Lärarmaterial inför
besök på HAM/
årskurserna 4–6

HELSINKI BIENNIAL

Hej lärare!

Uppgifterna i detta material hör samman med Helsingforsbiennalens konstverk som finns utställda på Helsingfors konstmuseum HAM. Materialet ska vara till hjälp när du förbereder din klass inför ett besök på HAM. Materialet behandlar fem konstverk eller verkshelheter och är i första hand riktat till elever i årskurserna 4–6.

Vi rekommenderar att ni inleder er utställningsrunda i den södra valvsalen och avslägsnar er via den norra salen. Ni kan avsluta besöket i HAM:s konstverkstad där utställningsbesökarna kan utföra en uppgift på egen hand.

HAM:s personal finns där för er och ger gärna tips för ett lyckat besök!

Blicken på konstverket

Ni kan gå igenom följande frågor vid varje konstverk, om ni vill.

Vem har skapat konstverket?

Konstnärens namn finns nära konstverket i väggtextens rubrik och på de små lapparna invid konstverken. En del konstverk har konstnären skapat helt själv, andra med hjälp av en stor arbetsgrupp.

Vad heter konstverket?

Konstverkets namn finns på en lapp invid konstverket och ofta också i den längre väggtexten. Konstnären som skapat konstverket ger det ett namn. Ibland hjälper konstverkets namn betraktaren att förstå vad konstnären vill säga med sitt konstverk.

Vad är konstverket gjort av?

De viktigaste materialen finns listade på en lapp vid konstverket. Ni kan försöka identifiera olika material genom att titta på konstverket och först därefter läsa informationen på lappen. Ni kan också fundera på varför konstnären har velat använda just dessa material i sitt konstverk. Hur annorlunda skulle konstverket se ut om konstnären i stället hade valt något helt annat material eller beslutat sig för andra färger?

Vad tänker du om det här konstverket?

Även om konstnären har en specifik tanke bakom sitt konstverk får betraktaren tolka varje konstverk ur sin egen synvinkel.

Vad ser du?

Hur känns det att titta på konstverket?

**VAR SNÄLLA
OCH RÖR INTE KONSTVERKEN
I DENNA UTSTÄLLNING.**

I den här utställningen ingår inga konstverk som man får vidröra. En del av konstverken är oerhört känsliga och kan skadas om ni rör dem. Håll er alltså på armlängds avstånd från konstverken och rör er lugnt i museilokalerna. Läraren är ansvarig för sin grupp under hela besöket.

Maria Thereza Alves

Placering: Södra valvsalen

I sina konstverk fokuserar Maria Thereza Alves på andra levande varelser i stället för på människan. På akvarellerna i serien Varelserådet, som är placerade på väggarna, har konstnären avbildat insekter, kräldjur, landlevande kräftdjur och groddjur som lever på den brasilianska storstaden São Paulos område i Brasilien. Det är lätt hänt att man missar de små djuren i storstadens vimmel, även om de spelar en viktig roll för en mångsidig och hållbar livsmiljö. Verkshelhetens skulpturaktiga delar har konstnären skapat så att de bildar skyddade platser för olika levande varelser.

UPPGIFT 1

Skydd och gömslen

Fundera tillsammans

- Vilka sorters varelser skulle kunna bo i de skydd som konstnären byggt?
- Var har du en skyddad plats – en plats där du känner dig trygg?

UPPGIFT 2

Fysiskt och psykiskt skydd

Vilka sorters skydd kan olika levande varelser behöva? Fundera på såväl konkreta skydd (människornas hus, djurens bon, solskydd, skyddsfärger och liknande) som känslan av skydd eller trygghet (sällskap av en nära vän eller vuxen, en trygghetskänsla av att få vara sig själv, trygghet av god klassanda eller laganda, och så vidare).

UPPGIFT 3

Låt oss göra andra levande varelsers röster hörda

Maria Thereza Alves kiinnittää taiteensa avulla huomion ihmisen valtaan: Ihmisten tekemät päätökset vaikuttavat kaikkeen planeetallamme, eikä muilla eliölajeilla ole ääntä maapallon päätöksenteossa.

Fundera tillsammans på hur naturen och övriga levande varelsers röst och rättigheter kunde lyftas fram

- med hjälp av konst och kultur
- genom samhällspåverkan
- i vår egen vardag

Ingela Ihrman

Placering: Södra valvsalen

Ingela Ihrmans stora skulptur Jätteloka föreställer den kaukasiska jätteloka som ursprungligen importerades till Europa som en trädgårdsväxt. Växten breder snabbt ut sig och hotar den biologiska mångfalden. Därför klassificeras den i dag som en invasiv art. Konstnären ser likheter mellan jättelokans utbredning och människans känslor: de kan vara besvärliga att behärska.

UPPGIFT 1

Främmande art

- Fundera tillsammans på vad det betyder att en art är en "främmande art". Vilka främmande arter känner ni till? Vilka negativa konsekvenser kan främmande arter ha för naturen?
- Människan definierar gärna vilka arter som är välkomna till exempel på gårdsområdet (jämför planterade växter/maskrosor, fjärilar/ormar, en jämn gräsmatta/vild äng). Vilka utmaningar hänger samman med människans vilja att kontrollera den omgivande naturen?

UPPGIFT 2

Med andra ögon

Till Ingela Ihrmans verkshelhet hör också en intressant dräkt som påminner om ett groddjur. Ihrman har skapat dräkten utifrån ett gammal grodfoffossil som hittats i kommunen Bjuv i södra Sverige. Konstnären har använt dräkten i sina performanceföreställningar, det vill säga i sina konstnärliga framträdanden inför publik. Konstnären har berättat att det hjälper henne att förstå vad det innebär att vara människa när hon undersöker andra levande varelser och sätter sig in i deras roll.

- Vilket djurs liv skulle du vilja leva under en dag? Varför?
- I flera av biennalens konstverk står någon annan levande varelse än människan i centrum. Fundera på varför det är viktigt att kunna se världen ur någon annans synvinkel? Vad hjälper dig att se saker och ting med andra ögon?

Otobong Nkanga

Placering: Södra valvsalen

UPPGIFT 1

Det här verket är enligt mig ...

Vi rekommenderar att ni utför uppgiften innan ni bekantar er närmare med texterna som handlar om konstverket.

Ställ klassen på rad så att eleverna har blicken riktad mot konstverket. Håll tillräckligt långt avstånd till det storskaliga konstverket. Läraren kan ställa sig bredvid konstverket. Läraren säger ett adjektiv och eleverna tar ett steg framåt om de tycker att adjektivet beskriver konstverket. Om de inte tycker att adjektivet beskriver konstverket ska de ta ett steg bakåt. Efter varje adjektiv går alla tillbaka och ställer sig på rad igen. Meningen med övningen är att åskådliggöra hur samma konstverk kan väcka olika känslor och fantasibilder hos betraktarna.

Det här konstverket är enligt mig ...

lugnt/konstigt/spännande/vackert/tråkigt/
fartfyllt/intressant/minnesvärt/ ...

UPPGIFT 2

Information och tolkning

I Otobong Nkangas stora och detaljerade gobeläng finns 140 olika färgnyanser. Granska verket självständigt i några minuter. Läs inte texten bredvid konstverket riktigt ännu.

Diskutera tillsammans

- Vilka av konstverkets detaljer fångar din uppmärksamhet?
- Vilka tankar väcker de hos dig eller vilka tolkningar kan du göra av dem?
- Läs sedan väggtexten som hör ihop med konstverket. Förändrar texten era tolkningar?

Ni håller väl i minnet att konst kan tolkas på flera olika sätt. Att läsa om konstnärens tankar kan hjälpa er att förstå konstnärens målsättningar, men det går att betrakta konst och njuta av konst utan att ha några närmare bakgrundsuppgifter.

LOCUS

Placering: Norra valvsalen

Bandtången spelar huvudrollen i denna verkshelhet. Bandtången är en nyckelart som erbjuder andra arter skydd och näring samt minskar erosionen, alltså slitaget, på havsbotten. Den förbättrar också vattenkvaliteten genom att binda näringsämnen. Bandtången trivs bäst i klart vatten. Övergödningen av Östersjön har lett till grumligare vatten och försämrat bandtångens växtförhållanden.

UPPGIFT 1

Förmågor och superkrafter

Bandtången är en riktig superart. Den ger andra levande organismer i havet näring och skydd samt tar hand om den gemensamma livsmiljön.

Fundera tillsammans

- Vilka särskilda färdigheter eller superkrafter har växter och djur? Vilken färdighet skulle du själv vilja ha? Varför?
- Och vad är din kompis särskilt bra på? Beröm din kompis!

UPPGIFT 2

Positiv förändring

De norska konstnärerna Thale Blix Fastvold och Tanja Thorjussen bildar tillsammans konstnärssduon LOCUS. Till denna verkshelhet har konstnärerna låtit sig inspireras av bandtången. Med sitt konstverk vill de fästa människornas uppmärksamhet vid bandtången och skyddet av haven. Verket är en hoppingivande vision av hur bandtången skulle kunna blomma och frodas i ett renare hav.

Konst är ett sätt att påverka, lyfta fram faktorer som hotar miljöns välbefinnande eller uppmuntra människorna att göra goda gärningar för miljöns bästa. Vilka andra metoder eller färdigheter behövs för att vi tillsammans skulle kunna förändra vår planets framtid i en ljusare riktning?

Ekologiska gärningar och färdigheter i vardagen, till exempel

Återvinn papper → färre träd behöver fällas

Snickra en fågelholk eller ett insektshotell → boplatser och skydd, den biologiska mångfalden främjas

Laga kläder och prylar → att reparera förlänger livslängden på plagget eller prylen samt sparar naturresurser och pengar

Minska användningen av plast och återvinn plast korrekt → plastskräp hotar vattenekosystemen globalt

Egenskaper och attityder, till exempel

Samarbetsförmåga, förhandlingsteknik → stora utmaningar kräver samarbete mellan många människor, också mellan människor med olika värderingar

Empati → I stället för människo- och självcentrering behövs förmåga att sätta sig in i andras situation och tänka på hela mänsklighetens och jordklotets välbefinnande

Mod → förändring kräver mod att prova på nya saker – också att visa exempel kräver mod

Kreativitet → Kunskap om sådant som hotar jordklotets välbefinnande finns i överflöd, men det är svårt för människan att ändra på sina vanor, även om de är skadliga för miljön. Ibland är kreativa metoder effektivare än information. Genom exempelvis foton, musik eller film kan man väcka känslor som leder till handling.

Sissel M Bergh

Placering: Norra valvsalen

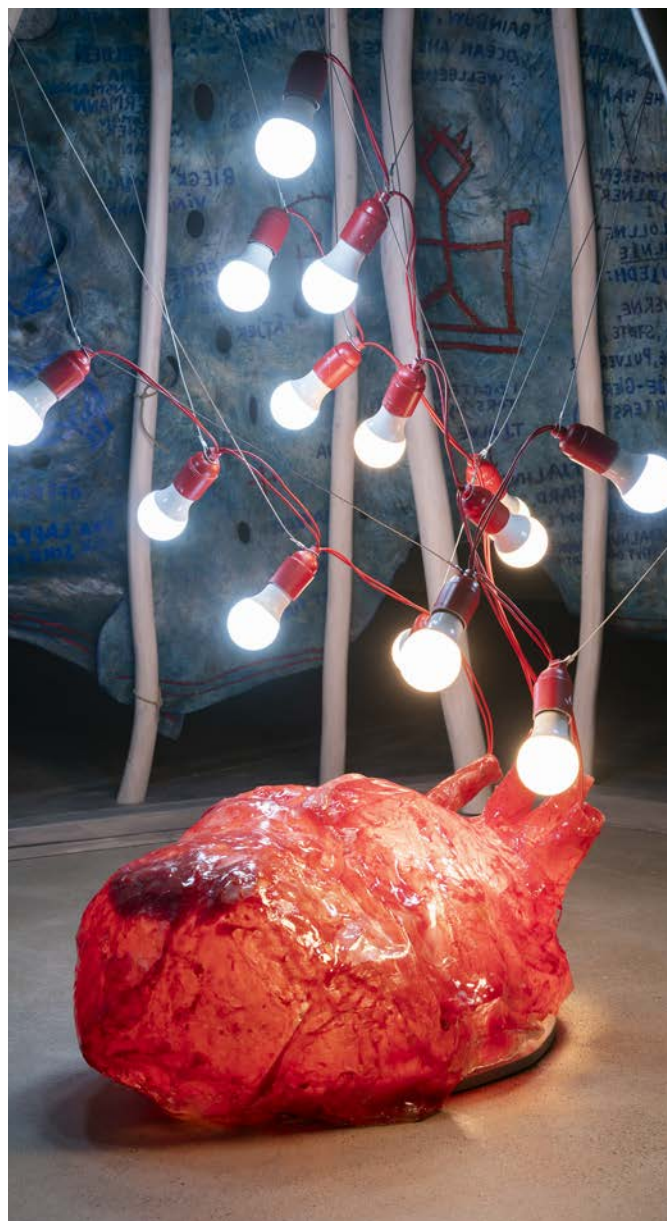
Sissel M Berghs konstverk Hovren Gåetie (Himmelhud) består av ett tält i älgskinn och en ljuskälla som glöder inne i tältet. På tältets läderyta har konstnären avbildade den gamla samiska sagan Den stora jakten. I sagan löper en älg varje natt över det arktiska himlavalvet och en jägare försöker fälla älgen med sin pil. Polstjärnan, vars uppgift det är att hålla himlavalvet på plats, räddar älgen. Om älgen stupade så skulle himlen falla ner på jorden och världen skulle gå under. Sagan hänvisar till vikten av balans mellan naturen och människan.

UPPGIFT 1

Konst som en metod att minnas

De samiska språken är hotade och jämfört med majoritetsspråken är det bara ett fåtal människor som talar dessa språk. Sissel M Bergh behandlar i sitt konstverk hur viktigt det är att bibehålla kontakten med sitt eget språk och sin egen kultur. På tältets läderyta finns sydsamiska ord invid vilka konstnären skrivit motsvarande ord på engelska och norska. Med sitt konstverk vill konstnären bevara minnen och skapa nya kopplingar i de förlorades ställe.

- Undersök konstverkets yta. Vilka ord känner ni igen?
- Fundera tillsammans på i vilka situationer människan kan förlora kontakten med sitt eget modersmål.

Sissel M Berg är en samisk konstnär. Samerna är ett ursprungsfolk som har befolkat de norra delarna av Finland, Sverige och Norge samt Kolahalvön på den ryska sidan redan innan våra nuvarande statsgränser drogs upp. Samernas kontakt med sitt eget språk och sin egen kultur har hotats, eftersom majoritetsfolken på områdena under århundraden har förtryckt samernas möjlighet att upprätthålla sin livsstil och exempelvis diskriminerat den samiska minoritetens språk.

(Ni kan bekanta er med den samiska kulturen innan ni besöker utställningen, till exempel på Sametingets webbplats:
<https://samediggi.fi/tietoa-meista/>)

Edgar Calel

Placering: Norra valvsalen

Edgar Calel kommer från Guatemala. Han hör till ursprungsfolket kaqchikel-maya vars djupa kontakt med naturen också märks i Calels verk. I centrum av konstverket 'Pa ru tun che' (Från trädtoppen) står apan, som anses helig i mayakulturen. En central tanke i denna kultur är att alla har en själ. Calels verk uppmuntrar till att stanna upp också vid de språk som exempelvis växter och djur pratar.

UPPGIFT 1

Djur som symboler

Apan anses helig i mayakulturen och representerar till exempel kreativ kraft.

Fundera tillsammans

- Vilka andra saker symboliserar olika djur?
- Vilka föreställningar eller egenskaper kopplar vi samman med olika djur?

UPPGIFT 2

Ursprungsfolken som lärare

(Den här uppgiften kan ni göra i skolan efter utställningsbesöket)

Ta tillsammans reda på vilket förhållande till naturen olika ursprungsfolk har. Vad tänker de om förhållandet mellan naturen och människan? Vad skulle vi kunna lära oss av dem?

I SLUTET AV BESÖKET

I HAM:s konstverkstad kan ni på egen hand utföra en uppgift som har att göra med utställningens tema. Verkstaden är öppen under museets öppettider. Det går inte att boka in en grupp till verkstaden. Det ryms ungefär 25 personer i konstverkstaden samtidigt.